

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 21.4.2010
COM(2010)173 galīgā redakcija

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
PAR EIB ĀRĒJO DARBĪBU PILNVARU VIDUSPOSMA PĀRSKATU**

{SEC(2010) 442}

SATURS

1.	Ievads	3
2.	EIB darbību nozīmība un sekmes pa reģioniem	3
2.1.	Pirmspievienošanās valstis	4
2.2.	Valstis, uz kurām attiecas kaimiņattiecību politika	5
2.2.1.	Vidusjūras reģiona kaimiņvalstis	5
2.2.2.	Austrumu kaimiņvalstis un Krievija	6
2.3.	Āzija un Latīņamerika (ĀLA)	7
2.4.	Dienvīdāfrika	7
3.	EIB darbības pievienotā vērtība un ES garantija	8
3.1.	Finanšu pievienotā vērtība	8
3.2.	Nefinanšu pievienotā vērtība	9
4.	Sadarbība ar Komisiju un starptautiskajām finanšu iestādēm (<i>IFI</i>) un/vai Eiropas divpusējām finanšu iestādēm (<i>EBFI</i>)	10
4.1.	Sadarbība ar Komisiju	10
4.2.	Sadarbība ar <i>IFI</i> un/vai <i>EBFI</i>	10
5.	Noslēgums	11

1. IEVADS

Eiropas Investīciju bankas (EIB) darbības ārpus ES veido aptuveni 10 % no EIB darbību kopējā apjoma. 2009. gadā ārpus ES parakstīto projektu kopsumma bija EUR 8,8 miljardi no kopējā EIB finansējuma EUR 79,1 miljardu apmērā.

Lielākajai daļai EIB ārējo finansēšanas darījumu tiek izmantota ES budžeta garantija, kas sedz valstu vai politiska rakstura riskus. Šo garantiju sniedz pilnvaru veidā (t.s. "ārējo darbību pilnvaras") ar Parlamenta un Padomes lēmumu. Pēdējo reizi ES garantiju atjaunoja ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Lēmumu Nr. 633/2009/EK¹ (turpmāk "Lēmums"). Ārējo darbību pilnvaras 2007.–2013. gadam patlaban attiecas uz 64 valstīm un/vai teritorijām, aptverot pirmspievienošānās valstis, valstis, uz kurām attiecas kaimiņattiecību politika, Āzijas un Latīņamerikas valstis, kā arī Dienvidāfrikas Republiku.

Turpretī EIB darbības Āfrikas, Karību jūras un Klusā okeāna reģiona (ĀKK) valstīs nosaka atsevišķais ĀKK valstu un ES partnerības nolīgums (turpmāk "Kotonū nolīgums"), ko finansējis Eiropas Attīstības fonds (EAF)².

Papildus EIB aizdevumiem ārējo darbību pilnvaru un Kotonū nolīguma ietvaros EIB, pati uzņemoties risku, var izsniegt aizdevumus ieguldījumu kategorijas darījumiem trešās valstīs, pamatojoties uz savu statūtu 16. pantu.

Lēmuma 9. pants nosaka, ka Komisijai jāiesniedz vidusposma pārskats par tā piemērošanu, pievienojot priekšlikumu tā grozījumiem, *inter alia*, pamatojoties uz ārēju novērtējumu. Šis paziņojums (turpmāk "ziņojums") un pievienotais Komisijas dienestu darba dokuments (DDD), turpmāk kopā saukti par "novērtējumu", tikuši sagatavoti, pamatojoties uz ārējo novērtējumu, kura izpildi pārraudzīja un vadīja "viedo ļaužu" uzraudzības komiteja (*SCWP*), uz ārēja neatkarīga konsultāciju uzņēmuma (*COWI*) veiktu novērtējumu, kā arī uz konkrētiem EIB novērtēšanas struktūrvienības veiktiem novērtējumiem. Novērtējumā ir atspoguļotas un izvērtētas EIB finansēšanas darbības pašreizējo pilnvaru ietvaros līdz 2009. gada beigām. DDD arī ietver detalizētu pārskatu par EIB ārējām finansēšanas darbībām 2009. gadā. Kopā šī dokumentu pakete veido lēmuma 9. pantā paredzēto vidusposma pārskatu, kā arī 6. pantā paredzēto gada pārskatu par 2009. gadu. Paziņojumā izklāstītie secinājumi kalpo par pamatu pievienotajam tiesību akta priekšlikumam par Lēmuma grozījumiem.

2. EIB DARĪJUMU NOZĪMĪBA UN SEKMES PA REĢIONIEM

Novērtējumā tika konstatēts, ka EIB darījumi tās pilnvaru ietvaros laikā no 2000. līdz 2009. gadam tika īstenoti saskaņā ar ES ārējo politiku, vienlaikus atzīstot, ka šī politika bija definēta vispārīgi, tādējādi nodrošinot EIB plašas iespējas darboties lielākajā daļā ieguldījumu jomu. Tāpat arī tika konstatēts, ka stratēģiska prioritāšu noteikšana mērķiem būtu ļāvusi labāk sasniegt ES politikas galvenos mērķus. Tāpēc novērtējumā tiek ierosināts izveidot skaidrāku saikni starp ES politikas mērķiem un to funkcionālu īstenošanu no EIB puses.

¹ Lēmums, ar ko Eiropas Investīciju bankai paredz Kopienas garantiju attiecībā uz zaudējumiem, ko var radīt ārpus Kopienas īstenotiem projektiem piešķirti aizdevumi un aizdevumu garantijas (OV L 190, 22.7.2009., 10. lpp.).

² Papildus tam EIB nodrošina aizdevumus ĀKK valstīm no saviem līdzekļiem, ko sedz dalībvalstu sniegta garantija.

Turklāt novērtējumā tika secināts, ka pašreizējā sistēma, saskaņā ar kuru lēmuma par pilnvarām apsvērumos tiek noteikti reģionālie mērķi, ir salīdzinoši neelastīga, jo tā neņem vērā attīstības stadijā esošās ES politikas un prioritātes un izmaiņas apstākļos. Vienlaikus šī sistēma ietver risku, ka EIB var censties sasniegt pārāk daudz dažādu mērķu, ierobežojot EIB iespējas nodrošināt pievienoto vērtību jomās, kurās tai ir salīdzinošās priekšrocības.

Turpinājumā iekļautajā tabulā sadalījumā pa reģioniem ir norādītas summas, par kurām EIB ir parakstījusi darījumus ES garantijas satvarā. 2009. gada beigās, kad bija pagājuši 3 gadi jeb 43 % no kopējā 7 gadus ilgā pilnvaru perioda, bija parakstīti darījumi par 46 % no pilnvarās norādītā maksimālā apjoma. Tomēr pastāv būtiskas reģionālas atšķirības: pilnvaru izlietojums ir bijis īpaši augsts pirmspievienšanās valstīs un Āzijā, vidējs dienvidu kaimiņvalstīs un Latīņamerikā, bet ļoti zems austrumu kaimiņvalstīs un Krievijā. Ņemot vērā līdzšinējo būtisko progresu pilnvaru īstenošanā un EIB finansējuma pārceļšanu uz sākumposmu, lai reaģētu uz krīzi, kas, visticamāk, turpināsies vēl visu 2010. gadu, ir iespējams, ka EIB pirms pilnvaru perioda beigām sasniegs pieļaujamos finansējuma griestus vairākos reģionos, jo īpaši pirmsiestāšanās valstīs un Āzijas un Latīņamerikas (ĀLA) reģionos.

1. tabula. Saistību apjoms atbilstīgi 2007.–2013. gada pilnvarām 2009. gada beigās

	Finansējuma pieļaujama apjoms 2007.–2013. gadam (miljoni EUR)	Neto parakstītie darījumi līdz 31.12.2009. (miljoni EUR)	Neto parakstītie darījumi līdz 31.12.2009. (% no pieļaujamā apjoma)
Pirmspievienšanās valstis	8 700	5 262	60
Dienvidu kaimiņvalstis	8 700	3 860	44
Austrumu kaimiņvalstis un Krievija	3 700	403	11
Āzija	1 000	616	62
Latīņamerika	2 800	1 305	47
Dienvidāfrika	900	483	54
Kopā	25 800	11 929	46

DDD ir ietverta sīka analīze par EIB finansējuma sadalījumu pilnvaru ietvaros pa nozarēm, kopumā un pa reģioniem, kā arī izmaksu rādītāji.

2.1. Pirmspievienšanās valstis

Visplašākās reģionālās pilnvaras EIB ir attiecībā uz pirmspievienšanās valstīm, jo EIB var atbalstīt pievienošanās un Eiropas partnerattiecību nolīgumu, kā arī stabilizācijas un asociācijas nolīgumu vispārīgās prioritātes.

EIB finansējums pašreizējās pirmspievienšanās valstīs laika periodā no 2000. līdz 2009. gadam būtiski pieauga gan Kopienas garantijas ietvaros, gan arī risku uzņemoties pašai bankai, jo īpaši saistībā ar pieaugošo aktivitāti Turcijā (no vidēji EUR 500 miljoniem gadā pirmajos gados 2000.–2007. gada periodā līdz vairāk nekā EUR 2,5 miljardiem gadā 2008. un 2009. gadā). 2009. gadā kopējais EIB aizdevumu apjoms pirmspievienšanās valstīs

sasniedza EUR 4,3 miljardus. No šīs summas aizdevumi EUR 2,9 miljardu apmērā tika izsniegti ar ES garantiju.

Galvenā darbības joma ir bijusi transporta nozare, kas saņēmusi 50 % no kopējā aizdevumu apjoma saskaņā ar iepriekšējām pilnvarām, kā arī 39 % saskaņā ar pašreizējām pilnvarām. Tai seko vispārēji aizdevumi, galvenokārt mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kuru īpatsvars, salīdzinot abus pilnvaru periodus, ir pieaudzis no 22 % līdz 30 %. Būtisko aktivitātes pieaugumu mazo un vidējo uzņēmumu sektorā pēdējo gadu laikā ir noteikusi vajadzība atbalstīt finanšu nozari Centrāleiropā un Austrumeiropā, lai finansētu reālo ekonomiku finanšu krīzes laikā. Šo atbalsta pasākumu rezultātā EIB cieši sadarbojās ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB) un Pasaules Bankas grupu *IFI* kopējā rīcības plāna ietvaros. 2008. un 2009. gadā pirmspievienšanās valstīs tika parakstīti vispārēji aizdevumi mazo un vidējo uzņēmumu finansēšanai EUR 3,8 miljardu apmērā, kas atbilst 49 % no EIB darījumu kopējā apjoma. Attiecīgi ikgadējo izmaksu līmenis bija divreiz augstāks nekā 2007. gadā.

Novērtējumā tika konstatēts, ka EIB ir sniegusi ievērojamu atbalstu pirmspievienšanās valstīm paplašināšanās procesa kontekstā, finansējot nozīmīgus projektus un sekmējot ES politiku īstenošanu. Neraugoties uz to, aizdevumu daļa vides infrastruktūrai ir bijusi maza (attiecīgi 4 % un 2 % no aizdevumu apjoma atbilstīgi abiem pilnvarojumiem), un tā būtu ievērojami jāpalielina saskaņā ar šai nozarei piešķirto prioritāro statusu atbilstoši *acquis communautaire* un saistībā ar lielajiem ieguldījumiem, kas nepieciešami no tā izrietošo prasību izpildei. Projektiem vides infrastruktūras jomā tika piešķirti īpaši maz līdzekļi ar tiem saistītās sarežģītības un administratīvā sloga dēļ, kas liek palielināt EIB piešķirtos resursus projektu sagatavošanai un pārraudzībai šajā nozarē, tostarp tehniskās palīdzības veidā. Visbeidzot novērtējumā arī tika konstatēts, ka EIB būtu varējusi vairākos gadījumos palīdzēt projektu virzītājiem izstrādāt projektus, ja bankai būtu bijuši pieejami lielāki personāla un tehniskās palīdzības resursi, bet netika konkrēti ierosināts, ka EIB būtu jāiesaistās vispārīgākā iestāžu izveidē, kas jebkurā gadījumā nav tās uzdevums.

2.2. Valstis, uz kurām attiecas kaimiņattiecību politika

2.2.1. Vidusjūras reģiona kaimiņvalstis

Vidusjūras reģionā, jo īpaši pēc *FEMIP*³ ieviešanas, EIB galvenais mērķis bija sekmēt privātā sektora un labvēlīgas vides attīstību, tai skaitā ieguldījumus ekonomikas infrastruktūrā transporta, enerģētikas, vides un telekomunikāciju jomās. Pēc *FEMIP* ieviešanas 2002. gadā un tā pastiprināšanas 2006. gadā EIB darbību arvien vairāk atzīst par Eiropas–Vidusjūras reģiona politikas un Vidusjūras reģiona valstu savienības vērtīgu elementu. Ikgadējā aizdevumu summa palielinājās no vidēji EUR 773 miljoniem gadā 2000.–2002. gada periodā līdz EUR 1 378 miljoniem gadā 2007.–2009. gada periodā. Kaut arī iepriekšējā pilnvaru periodā EIB aizdevumi sasniedza kopējo pieļaujamo apjomu un aizdevumu rādītāji pašreizējā pilnvaru periodā atbilst prognozēm, pagaidām pašu riska Vidusjūras reģiona partnerības mehānismu īstenošana notiek lēnāk. Pašu riska mehānisma ietvaros EIB valde 2007.–2013. gada periodam ir piešķīrusi kopā EUR 2 miljardus⁴, bet 2009. gada beigās uzņemtās saistības veidoja tikai 14 % no šīs summas.

³ Eiropas un Vidusjūras reģiona ieguldījumu un partnerības mehānisms.

⁴ 2000.–2006. gada periodā Vidusjūras partnerības mehānisma I ietvaros bija pieejams EUR 1 miljards, un no šīs summas tika uzņemtas saistības par EUR 0,63 miljardiem.

FEMIP sistēma, kas ietver EIB aizdevumu ciešu kombinēšanu ar dotāciju līdzekļiem, kas ir pieejami ES budžeta ietvaros tehniskās palīdzības un riska kapitāla vajadzībām, kā arī partnervalstu ciešu iesaistīšanu EIB darbības stratēģiskajā plānošanā, nozīmē, ka EIB darbība politiskā līmenī ir stingri sasaistīta ar ES prioritātēm.

Pašreizējā pilnvaru periodā aizdevumi privātajam sektoram veidoja 35 % no kopējiem parakstītajiem darījumiem, salīdzinot ar 23 % iepriekšējā pilnvaru periodā. Šo pieaugumu bija veicinājuši vispārējie aizdevumi MVU (kas veidoja 16 % no kopējā aizdevumu apjoma jaunajā pilnvaru periodā), privāti rūpnieciskie ieguldījumi (10 %) un privātā sektora līdzdalības sekmēšana vides projektos un citos infrastruktūras projektos ar publiskā un privātā sektora partnerību (PPP) starpniecību (9 %). Turklāt pēdējos trīs gados EIB ir guvusi panākumus īpašā *FEMIP* piedāvājuma īstenošanā, kura ietvaros EIB finansē augstāka riska privātā sektora darījumus Vidusjūras reģiona valstīs. EIB aizdevēdarbību Vidusjūras reģiona valstīs lietderīgi papildināja privātā kapitāla ieguldījumi, kuru vidējais apjoms pēdējos piecos gados bija EUR 44 miljoni gadā. Neraugoties uz šo progresu, jādara vairāk, lai atbalstītu vietējā privātā sektora attīstību, kas ir svarīga prioritāte Vidusjūras reģiona valstīm, kā arī lai atbalstītu paraugprojektus Vidusjūras reģiona valstu savienības iniciatīvas ietvaros.

2008. gada maijā Komisija iesniedza tiesību akta priekšlikumu, lai grozītu Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (*ENPI*) regulas⁵ 23. pantu, kas tā pieņemšanas gadījumā ļautu izmantot atkalieplūdes no iepriekšējiem darījumiem *FEMIP* ietvaros, tādējādi nodrošinot iespēju palielināt atbalstu privātajam sektoram Vidusjūras reģiona valstīs. Eiropas Parlaments ir atbalstījis priekšlikumu, bet Padome ir atlikusi tā izskatīšanu.

2.2.2. Austrumu kaimiņvalstis un Krievija

Pirmajā pilnvaru periodā EIB daļēji parakstīja darījumus Krievijai⁶, bet otrajā pilnvaru periodā — Krievijai, Ukrainai un Moldovai (attiecīgi 85 % no pieejamajiem EUR 100 miljoniem un 46 % no pieejamajiem EUR 500 miljoniem). Pašreizējā un turpmākā pilnvaru perioda ietvaros līdz 2009. gada beigām bija parakstīti darījumi tikai par 11 % no pieejamajiem EUR 3,7 miljardiem. Savukārt 2010. gada 1. ceturksnī tika parakstīti trīs jauni darījumi, tādējādi palielinot kopējo izlietojumu līdz EUR 748 miljoniem, kas atbilst 20 % no pieejamā finansējuma apjoma. Kas attiecas uz aizdevumu izmaksu, pirmajā pilnvaru periodā parakstītās summas tika pilnībā izmaksātas, bet no otrajā pilnvaru periodā parakstītā līdzekļu apjoma 2009. gada beigās bija izmaksāta tikai viena trešdaļa. Pašreizējo pilnvaru ietvaros 2009. gada beigās bija izmaksāti 29 % no parakstītā līdzekļu apjoma.

Šāda lēna līdzekļu izlietojuma iemesli ir saistīti ar vairākiem faktoriem, jo īpaši ar nozaru šauru spektru, ko aptver pilnvaras, politisko un ekonomisko vidi krīzes smagi skartajās partnervalstīs, reģiona projektu virzītāju ierobežotajiem ieguldījumiem pilnvaru mērķa nozarēs⁷ un laiku, kas vajadzīgs, lai izveidotu darboties spējīgu sistēmu ERAB līdzfinansējuma piesaistīšanai. Vairākos gadījumos ieguldījumus aizkavēja slikti sagatavotie projekti un reģionālo projektu virzītāju ierobežotās projektu īstenošanas spējas. Papildus tam

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 24. oktobra Regula (EK) Nr. 1638/2006, ar ko paredz vispārējos noteikumus Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta izveidošanai.

⁶ Ziemeļu dimensijas vides partnerība.

⁷ Saskaņā ar lēmumu EIB darbībai austrumu kaimiņvalstīs un Krievijā jābūt vērstai uz transporta, enerģētikas, telekomunikāciju un vides infrastruktūras nozarēm. Tikai nesen tika atļauts finansēt mazos un vidējos uzņēmumus austrumu partnervalstīs.

vairāki transporta nozares projekti Krievijā tika apturēti saistībā ar ES un Krievijas domstarpībām par ceļu un kravas nodevām un Sibīrijas pārlidojumu tiesībām.

Salīdzinoši neelastīgais saprašanās memorands, kas regulē sadarbību starp Komisiju, EIB un ERAB, un ierobežotie EIB personāla resursi ir samazinājuši EIB darbības efektivitāti šajā reģionā. Komisija, EIB un ERAB pašlaik pārskata šo saprašanās memorandu, lai uzlabotu sadarbību.

2.3. Āzija un Latīņamerika (ĀLA)

Lēmumā nepārprotami pieprasīts atkārtoti izskatīt attiecībā uz ĀLA valstīm piešķirto pilnvaru mērķus, kas pašreizējo pilnvaru satvarā tika paplašināti, iekļaujot ne tikai atbalstu ES klātbūtnē ar ārvalstu tiešo ieguldījumu (ĀTI) starpniecību un atbalstu tehnoloģiju un zināšanu nodošanai, bet arī vides ilgtspējības sekmēšanai, tai skaitā klimata pārmaiņu un energoapgādes drošības jomā. Turklāt EIB tika pieprasīts pakāpeniski arvien ciešāk saskaņot savu darbību ar ES sadarbības stratēģiju un padarīt finansējumu pieejamu plašākam valstu lokam, iekļaujot nabadzīgākās valstis.

Apjoma ziņā EIB iepriekšējā pilnvaru periodā ĀLA valstīm izmantoja pilnu pieejamo līdzekļu apjomu, un tā jau ir izmantojusi vairāk nekā 50 % no pieļaujamā līdzekļu apjoma, kas pieejams pašreizējā pilnvaru periodā. Latīņamerikā vairums aizdevumu (93 %) pašreizējā pilnvaru periodā tika izsniegti telekomunikāciju un ražošanas nozarēs, lai atbalstītu ES klātbūtni. Paralēli tam EIB ir parakstījusi arī dažus aizdevumus (7 %), lai atbalstītu vides ilgtspējību, jo īpaši atjaunojamo energoresursu jomā. Āzijā lielākā daļa aizdevumu tika izsniegti atjaunojamo energoresursu jomā un dabas katastrofu seku likvidēšanas pasākumiem (76 %), bet atlikušie aizdevumi bija paredzēti ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem. EIB arī īstenoja divus lielus darījumus, pašai uzņemoties risku: tika izsniegts programmas aizdevums EUR 500 miljonu apmērā ar klimata pārmaiņām saistītiem projektiem Ķīnā un aizdevums hidroenerģētikas projektiem Panamā. EIB darbības galvenā mērķa maiņa, vēršot to uz augstākas pievienotās vērtības darījumiem nolūkā atbalstīt vides ilgtspējību, ir uzskatāma par apmierinoši īstenotu Āzijā, bet Latīņamerikā tā jāuzlabo. Līdzekļu izmaksāšanas rādītāji šajos reģionos ir visaugstākie (80 % no piešķirtajām summām iepriekšējā pilnvaru periodā), un tie arī atspoguļo salīdzinoši lielo privātā sektora projektu īpatsvaru, kuriem līdzekļus izmaksā ātrāk nekā, piemēram, lieliem publiskā sektora infrastruktūras projektiem.

Novērtējumā tika konstatēts, ka mazais pilnvaru apjoms, kas tika piešķirts attiecībā uz ĀLA valstīm, kā arī ļoti ierobežotais EIB personāls un koncesijas līdzekļu trūkums padara to par pārāk grūtu uzdevumu, lai EIB spētu sasniegt daudzos mērķus, kas noteikti pilnvarās attiecībā uz ĀLA valstīm. Piemēram, EIB ir grūti sadarboties ar trūcīgām valstīm, jo īpaši valstīm, kas saskaras ar stingrām parādu koncesijas prasībām. Papildus tam tika konstatēts, ka nav iemesla saglabāt kā mērķi atbalstu ES klātbūtnē, jo īpaši atbalstu ārvalstu tiešajiem ieguldījumiem kā pašmērķi, ņemot vērā EIB iespējas finansēt šāda veida darbību, pašai uzņemoties risku, un ņemot vērā šāda veida darbības ierobežoto pievienoto vērtību salīdzinājumā ar citām prioritātēm, kuras EIB atbalsta pilnvaru ietvaros, piemēram, tādām kā klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām un resursu efektīva izmantošana.

2.4. Dienvidāfrika

Dienvidāfrikā EIB ir parakstījusi darījumus par visu iepriekšējā pilnvaru periodā pieejamo summu, un jau ir uzņemtas saistības par 54 % no pieejamās summas pašreizējo pilnvaru ietvaros. EIB darbība galvenokārt bijusi vērsta uz publiskās infrastruktūras projektiem (sociālie mājokļi par pieņemamu cenu un ar tiem saistītā pilsētu infrastruktūra) un vispārējiem

aizdevumiem MVU. Aizdevumu izsniegšanu sekmīgi papildināja EIB darbība, pildot konsultanta funkcijas Komisijas izveidotajos riska kapitāla fondos.

EIB darbība Dienvidāfrikā bija īpaši efektīva publiskajā sektorā, kur vajadzīgi lieli ieguldījumi ekonomikas un sociālajā infrastruktūrā. Darbība privātajā sektorā bija visefektīvākā, kad tos veica sadarbībā ar vietējām finanšu starpniecības iestādēm. EIB arī sekmēja reģionālo integrāciju, izmantojot iespējamās sinerģijas saistībā ar Kotonū nolīgumā noteikto darbībām.

3. EIB DARBĪBAS PIEVIENOTĀ VĒRTĪBA UN ES GARANTIJA

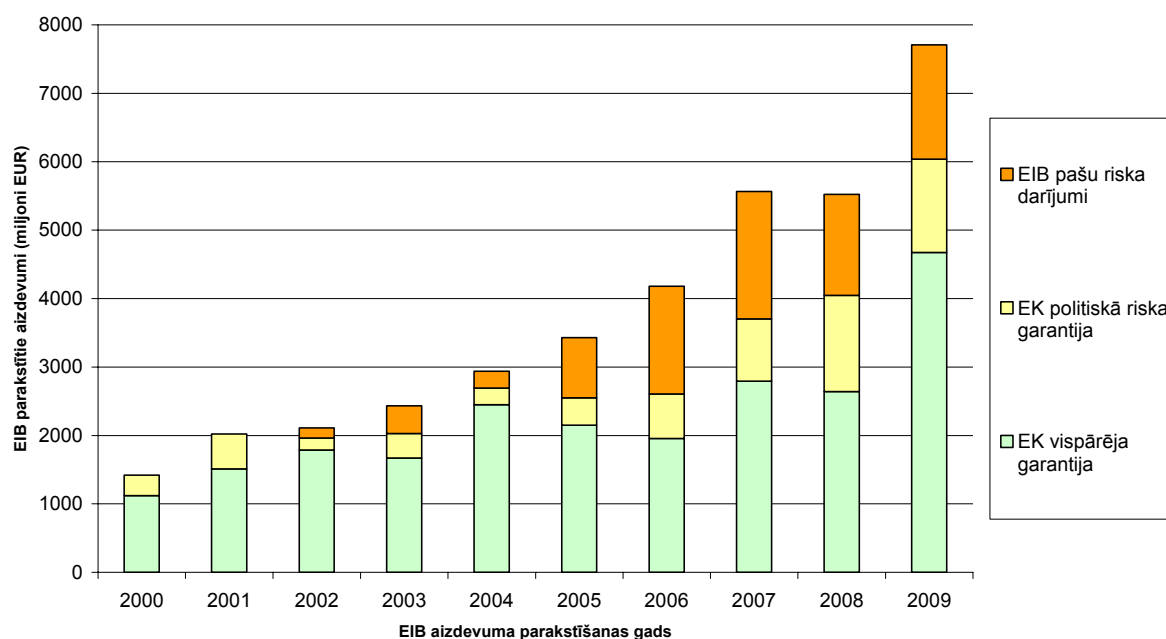
3.1. Finanšu pievienotā vērtība

EIB nodrošina finanšu pievienoto vērtību, galvenokārt piedāvājot liela apjoma aizdevumus ar ilgākiem atmaksāšanas termiņiem un periodiem, kuru laikā nav jāveic maksājumi, un ar pievilcīgiem nosacījumiem, kādi nav pieejami tirgū. Novērtējumā tika konstatēts, ka pievienotā vērtība ir īpaši liela publiskā sektora darījumos, sevišķi ieguldījumos infrastruktūrā. Privātajā sektorā EIB aizdevumu ilgākie atmaksāšanas termiņi nodrošina tiem pievienoto vērtību, jo īpaši valstīs ar mazāk attīstītiem finanšu tirgiem. Tika konstatēts, ka finanšu pievienotā vērtība aizdevumiem ar īsāku atmaksāšanas termiņu privātajā sektorā pamatā kalpoja kā katalizators, kas palīdzēja piesaistīt līdzfinansētājus. EIB garantēto aizdevumu pievienotā vērtība bija diezgan ierobežota aizdevumiem, kas atbalsta ES ārvalstu tiešos ieguldījumus, jo šajā jomā normālos apstākļos ir vieglāk pieejams finansējums no komercbankām.

Kopienas garantija bija galvenais instruments, kas veicināja EIB sadarbību ar daudzām dažādām valstīm un aizņēmējiem, ļaujot EIB darboties valstīs un darījumos ar augstāku risku un padarot finanšu nosacījumus pievilcīgākus aizņēmējiem. Ņemot vērā šo faktu, Komisijai un EIB būtu jāpārskata garantijas nolīgumā noteiktie ierobežojumi zemāka par valsts līmeņa riska darījumiem, saistībā ar kuriem tika konstatēts, ka tie faktiski ierobežo aizdevumu pieejamību mazākām pašvaldībām, jo īpaši dažās valstīs, piemēram, Dienvidāfrikā.

Saskaņā ar Lēmumu EIB tika lūgta palielināt savu darbību ārpus ES, neizmantojot ES garantiju. Pirmspievienotās valstīs, Vidusjūras reģiona valstīs un austrumu kaimiņvalstīs, tostarp Krievijai, EIB ir izveidojusi ievērojamus starpnozaru pašu riska mehānismus. Papildus tam tika izveidota arī EUR 3 miljardus vērtā Energoresursu ilgtspējas un apgādes drošības programma, ar kuru, *inter alia*, risina ar klimata pārmaiņām saistītus jautājumus. Tomēr EIB aizdevumu izsniegšana, EIB pašai uzņemoties risku, aprobežojas ar ieguldījumu kategorijas valstīm un ieguldījumu kategorijas struktūrām valstīs, kas ietilpst zemākā par atbilstošo ieguldījumu kategorijā (piemēram, Turcijā), ieskaitot ES ārvalstu tiešo ieguldījumu darījumus. Pēdējo 3 gadu laikā EIB ir paplašinājusi ārējos darījumus, kuros tā pati uzņemas risku, kaut arī tie galvenokārt ir koncentrēti pirmspievienotās valstīs (to sekmē augstā līdzekļu apgūšanas spēja Turcijā un Horvātijā) un Ķīnā.

2. tabula. EIB aizdevumu izsniegšanas darbību attīstība pa garantiju veidiem laikposmā no 2000. līdz 2009. gadam

Novērtējumā tika konstatēts, ka vajadzības pēc ieguldījumiem reģionos, kurus aptver EIB pilnvaras, ir tik ievērojamas, ka garantētie aizdevumi, kuru limitus nosaka aizvien ierobežotākais ES budžets, jāpapildina ar liela apjoma EIB pašu riska aizdevumiem, jo īpaši ieguldījumu kategorijas valstīm un darbībām. Pastiprinot EIB riska uzņemšanās spējas ārējos darījumos, banka var nodrošināt skaidru pievienoto vērtību, izmantojot savu bilanci, vienlaikus koncentrējot EIB darījumus ar ES garantiju tādās valstīs un darbībās, kam ir grūtāk iegūt finansējumu no kapitāla tirgiem.

Lielāku pievienoto vērtību varētu arī gūt, izmantojot izdevību, ko sniedz iespēja nodrošināt garantijas pilnvaru ietvaros (pilnvarās šāda iespēja ir paredzēta jau kopš 2007. gada, bet EIB pagaidām vēl nav parakstījusi nevienu garantijas darījumu pilnvaru ietvaros) atbilstoši tam, ko EIB jau īsteno ĀKK valstīs, jo īpaši ar mērķi sniegt garantijas finanšu starpniekiem, lai mazinātu kapitāla pieejamības ierobežojumus. Turklāt EIB novērtēšanas struktūrvienība secināja, ka EIB darījumu pievienotā vērtība palielinātos, ja EIB aktīvāk piedalītos finanšu sektora attīstīšanā, kā arī finansējuma izsniegšanā vietējā valūtā. Tomēr pēdējam no minētajiem uzdevumiem ir nepieciešams, lai pastāvētu vietējs vērtspapīru un ķīlu zīmju tirgus vai mijmaiņas darījumu tirgus.

3.2. Nefinanšu pievienotā vērtība

Papildus būtiskajam finansiālajam atbalstam, ko no EIB saņem aizņēmēji, tā arī dod pozitīvu ieguldījumu, īstenojot novērtēšanas procesu, kas balstīts uz atbilstību ES standartiem (jo īpaši vides un iepirkumu jomā) un EIB projektu personāla tehniskajām un ekonomikas speciālajām zināšanām un pieredzi. Pievienotā vērtība bija augstāka, kad EIB piedalījās projektu sagatavošanā, sniedzot tehnisko palīdzību, vai paaugstināja projektu standartus ar līgumu nosacījumu palīdzību. Vairāki trūkumi tika konstatēti uzraudzības posmā, it īpaši attiecībā uz līgumsaistību izpildes turpmākajiem pasākumiem un darījumu uzraudzību ar finanšu starpnieku palīdzību.

Novērtējumā tika secināts, ka pastāv potenciāls augstākai pievienotai vērtībai, jo īpaši, piešķirot lielākus resursus tehniskajai palīdzībai projektu sagatavošanai un īstenošanai, kā arī

projektu stingrākai uzraudzībai. Papildus tam pēc lēmuma stāšanās spēkā 2009. gada jūlijā EIB ir uzdots uzlabot savu darbību attiecībā uz atbalstu ES attīstības politikas mērķiem. Šis ir problemātisks uzdevums, jo EIB uzņēmējdarbības modelis nav orientēts uz tādām resursietilpīgām darbībām kā attīstības finansēšana. Tam būtu nepieciešams, *inter alia*, stiprināt EIB spēju novērtēt projektu sociālos un attīstības aspektus, tai skaitā ar cilvēktiesību ievērošanu un konfliktiem saistītus riskus, un aktīvi veicināt vietēja līmeņa konsultācijas, nodrošinot vietēju pārstāvniecību. Visbeidzot, EIB jānosaka darbības rādītāji, kas aptver attīstības politikas mērķus.

4. SADARBĪBA AR KOMISIJU UN STARPTAUTISKAJĀM FINANŠU IESTĀDĒM (IFI) UN/VAI EIROPAS DIVPUSĒJĀM FINANŠU IESTĀDĒM (EBFI)

4.1. Sadarbība ar Komisiju

Novērtējums liecina, ka līdz 2000. gadam sadarbība starp EIB un Komisiju bija ļoti ierobežota, bet laika posmā no 2000. līdz 2009. gadam tā pakāpeniski kļuva intensīvāka. Šī sadarbība notiek dažādos līmeņos, sākot ar politikas dialogu un beidzot ar kopīgām programmām un sadarbību vietējā mērogā, tostarp iesaistot EK delegācijas. Šīs sadarbības noteikumi ir izklāstīti abu iestāžu nesenu parakstītajā saprašanās memorandā. Tomēr ir arī konstatēts, ka pastāv iespējas uzlabot sadarbību, labāk sasaistot abu iestāžu veiktos pasākumus un nodrošinot labāku saskaņotību un integrāciju plānošanas un īstenošanas posmā.

Kā vienu no Komisijas un EIB sadarbības piemēriem var minēt *FEMIP*, kas ietver ciešāku dialogu *FEMIP* pārvaldības komitejā un ministru sanāksmēs, kā arī kopīgas programmas riska kapitālam un tehniskajai palīdzībai. Tāpat Komisija nesenu izveidoja vairākus finanšu mehānismus Pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (*IPA*), Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instrumenta (*ENPI*) un Attīstības sadarbības instrumenta (*DCI*) ietvaros, lai apvienotu budžeta dotācijas un aizdevumus no EIB, ERAB un citām Eiropas daudzpusējām un divpusējām finanšu iestādēm. Šie mehānismi ir apliecinājuši sevi kā vērtīgi līdzekļi, kas palielina atbalsta efektivitāti, sekmē sadarbību un ļauj efektīvāk piesaistīt papildu resursus partnervalstu labā, kaut arī joprojām pastāv iespēja uzlabot šo mehānismu saskaņotību.

Visbeidzot novērtējumā tika konstatēts, ka jānodrošina sistemātiskāks dialogs sagatavošanas posmā, ieskaitot dialogu par svarīgākajiem stratēģiskajiem dokumentiem. ES iestādēm — Komisijai un jaunizveidotajam Eiropas Ārējās darbības dienestam — vairāk jāiesaista EIB politikas formulēšanā un valstu un nozaru stratēģiju izstrādē, kuras savukārt jāiestrādā EIB darbības stratēģijās. Projektu līmenī bankai jānostiprina 19. pantā noteiktā apspriešanās procedūra, kas paredzēta, lai nodrošinātu EIB projektu atbilstību ES politikām pirms to galīgās apstiprināšanas no EIB puses, sniedzot vairāk informācijas par attiecīgā darījuma ieguldījumu ES politisko mērķu sasniegšanā.

4.2. Sadarbība ar IFI un/vai EBFI

Lēmumā īpaši paredzēts, ka EIB darījumi arvien vairāk jāveic sadarbībā ar starptautiskajām finanšu iestādēm (*IFI*) vai Eiropas divpusējām finanšu iestādēm (*EBFI*). Ir izteikta konkrēta prasība pēc sadarbības ar ERAB (un Komisiju) austrumu kaimiņvalstu reģionā, Krievijā un Vidusāzijā.

Novērtējums liecina, ka EIB un IFI un/vai EBFI līdzfinansējuma apjoms pēdējos gados ir būtiski pieaudzis, 2009. gadā sasniedzot 60 % no kopējā EIB finansējuma pilnvaru ietvaros. Pārskata perioda laikā EIB ir pakāpeniski noslēgusi daudzus saprašanās memorandus

(divpusējus un daudzpusējus) ar galvenajām *IFI* un/vai *EBFI* dažādajos darbības reģionos. Daži no šiem saprašanās memorandiem stājās spēkā pašreizējā pilnvaru periodā: saprašanās memorands ar Komisiju un ERAB par austrumu kaimiņvalstīm, Krieviju un Vidusāziju; Kaimiņattiecību politikas ieguldījumu mehānisma (*NIF*) pamatnolīgums un savstarpējas palāvības nolīgums ar Vācijas Attīstības banku (*Kreditanstalt für Wiederaufbau — KfW*) un Francijas Attīstības aģentūru (*Agence Française de Développement — AFD*) par Vidusjūras reģionu un Āfriku. Šie saprašanās memorandi atspoguļo stingrāku apņemšanos īstenot operatīva rakstura sadarbību. Pieaugušais līdzfinansējums un sadarbība ir palielinājuši iespēju saskaņot projektu un nozaru nosacījumus starp *IFI*, kā to nosaka Lēmums.

Attiecībā uz operatīvās sadarbības veidu novērtējumā tika konstatēts, ka pāreja no paralēlas līdzfinansēšanas uz kopīgu finansēšanu noteiktos gadījumos var gan kalpot aizņēmēju interesēm, gan arī uzlabot *IFI* sniegtā finanšu atbalsta efektivitāti. Šajā kontekstā EIB jāturpina sekmēt savstarpējās palāvības koncepciju starp EIB un citām *IFI* un/vai *EBFI* tāpat, kā tas šobrīd notiek galvenajos ES finanšu mehānismos atbilstīgi *IPA*, *ENPI* un *DCI*. Tas mazinātu līdzfinansētāju darbību dublēšanos un atvieglotu projektu virzītāju veikto projektu izstrādi, īstenošanu un uzraudzību, samazinot tiem administratīvo slogu. Šiem pasākumiem jāturpina sekmēt ES labākās prakses izmantošanu, piemēram, vides un iepirkumu jomā, vienlaikus ņemot vērā vietējās sistēmas un veicinot to izmantošanu saskaņā ar Parīzes deklarācijas par atbalsta efektivitāti un Akras rīcības programmas principiem un mērķiem.

5. NOSLĒGUMS

EIB ārējās pilnvaras, ko atbalsta ES garantija, ir pierādījušas sevi kā efektīvu līdzekli, kas kalpo ES ārējām politikām, finansējot būtiskus projektus partnervalstīs. Vienlaikus arvien plašākā un ambiciozākā ES ārējā rīcības programma rada nepieciešamību uzlabot politikas saskaņotību un palielināt atbalstu partnervalstīm, piemēram, to cīņā pret klimata pārmaiņām un resursu efektīvas izmantošanas jomā, kas ir kļuvusi par vispārēju ES prioritāti.

Politikas saskaņotību var uzlabot, nodrošinot labāku pilnvaru apjoma atbilstību EIB salīdzinošajām priekšrocībām un esošajiem līdzekļiem un uzlabojot politikas vadību, lai stiprinātu EIB nozīmi ES politikas atbalsta jomā.

Attiecībā uz īstenošanu novērtējumā tiek secināts, ka EIB ir darbojusies efektīvi, tomēr efektivitāti var uzlabot, stiprinot EIB spēju atbalstīt projektu virzītājus visā projekta gaitā. Palielināts atbalsts projektu virzītājiem kļūst arvien būtiskāks, ņemot vērā to, kā Parlaments un Padome ir uzsvēruši vajadzību sekmēt sociālās un ekonomiskās attīstības ietekmi. Lai sasniegtu šo mērķi, EIB jāpalielina savi ārējām darbībām pieejamie personāla resursi, kā arī nepieciešams palielināt papildu dotāciju finansējuma pieejamību.

Balstoties uz šo paziņojumu un “viedo ļaužu” uzraudzības komitejas (*SCWP*) ziņojuma un ārējā novērtējuma konstatējumiem, Komisija nāk klajā ar tiesību akta priekšlikumu, kura mērķis ir uzlabot atbilstību ES politikas mērķiem un palielināt EIB ārējo darījumu pievienoto vērtību Lēmuma aptvertā 2007.–2013. gada perioda otrajā pusē.